

Տարեկան գինը 10 ռուբլի: Կես տարեկանը
և 7 ամսականը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 40%:
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը:
Մեր հասցեն՝ Тифлисть, редакция „Мшакъ“
Сергиевская ул., № 5
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տեղեկություն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրությունը բաց է առաջօրե 10-2
(բացի կիրակի և տոհմ օրերից):
Յայտարարությունները ընդունվում են ամենօրե:
Յայտարարությունները համարվում են
խմբագրությանը ստացվելու 20 օրվա ընթացքում:
Տպարանի տեղեկություն № 67.

ԲԱՅՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ԳԵՂԱՎԵՐՈՒՄ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԱՌԱՋԻՆԿԱՑ 1912 ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՄԱՐ

ԲԱՅՎԱՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԱՅՎԱՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆ. «Մշակ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, 11 ամսականը՝ 9 ռ., 10 ամսականը՝ 8 ռ., 8 ամսականը՝ 7 ռ., 7 և 6 ամսականը՝ 6 ռ., 5 ամսականը՝ 5 ռ., 4 ամսականը՝ 4 ռ., 3 ամսականը՝ 3 ռ., 2 ամսականը՝ 2 ռ., 1 ամսականը՝ 1 ռ. և 15 կ. պատի ծախք:
Ամսական գինը բաժանորդները պետք է վճարեն տարեկան 6 օրվա ընթացքում: Ներդրվող բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ: Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 ռուբլի: Թիֆլիսյան բաժանորդները՝ 120 դրամ:
Հասցեն: Թիֆլիս, համար 5, Սերգիևսկայա Ճ. և Բերկադար Ճ. համար 40 Կ. համակարգում:
Հին բաժանորդներին խնդրվում է կայանել փոխարկական քանակի վրա նախկին տպագրված հասցեն իր վրա ունեցած համարով:
Մեր հասցեն՝ ТИФЛИСЬ, Редакция „МШАКЪ“, Արտասահմանի՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal „MSHAK“.

ԱՊՐԱՆԻՑ ԲԱՅՎԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ 21 ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

„ՄՇԱԿԻ“ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

Ի նկատի առնելով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով ստեղծվում են մի շարք տեղիքային անարարություններ, որոնք գրվում են խմբագրությունում գրադարանային հարաբերություններից յուրաքանչյուրի 1-ից կանոնադրապես թերթում ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղորդող դիմել՝ գրելով հասցենքը պարզ և ճշգրիտ:

Լ Ո Յ Ո Ս Ե Ս Ա Ւ

„ԱՐՕՐ“

ամսագրի № 12-ը (գիտական) հետևյալ բովանդակությամբ:

1) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները	2) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները
3) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները	4) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները
5) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները	6) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները
7) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները	8) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները
9) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները	10) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները
11) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները	12) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները
13) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները	14) ՄԱՐԿԵՐԻՆ. Գիտության զարգացումը և իր փոփոխությունները

ԱՐԿԱՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒԹՅՈՒՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒԹՅՈՒՆ ԽՈՒՄԲԵՐ

ՏԻՖ. Օ. ՄԱՅՈՑԻՆԻ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒԹՅՈՒՆ

Կր ճանաչողության

Առաջին անգամ հայ ընթերցողի վրա

ՈՎԿԻՆՈՍԻՑ ԴՈՒՐՍ

Դրան 4 արարածով, Գորգինի, Թարգմ. Վ. Բ. Տեր-Նունյանի, Մանուկյանի, Ս. Բ. Գրիգորյանի, Զարեկ, Ժամբյան, Մարտիրոսյան, Յամբյան, Սանդրյան, Կ. Կ. Սանդրյան, Արիստակես II, Առնոլդ, Շահաթյանի և ուրիշներ: Սկզբից է ընդունվում միջոց ժամը 8-ին:
Տեղերի գները առկա են: Բեմական ծախքը՝ Վ. Մանուկյան, Ս. Բ. Գրիգորյան, 1211. 2-1

Երևանյան թատրոնում՝ ժողովրդական և արտա-
ծեր համար կողմից՝ համարվում են
ԴԵՎԵԼԱՐԻ 20000000 և 20000000
Փրիվեթիզացիա (Զվարթնոց)
Վաճառվում են ամենօրե:
Գրքերի և թերթերի գները՝ Վ. Կ. Կարապետյանի,
Երևանյան թատրոնում, 1195. 10-3

Գ. Գ. ՄԱՅՈՑԻՆԻ

Երևանյան թատրոնում՝ ժողովրդական և արտա-
ծեր համար կողմից՝ համարվում են
Գ. Գ. ՄԱՅՈՑԻՆԻ 20000000 և 20000000
Փրիվեթիզացիա (Զվարթնոց)
Վաճառվում են ամենօրե:
Գրքերի և թերթերի գները՝ Վ. Կ. Կարապետյանի,
Երևանյան թատրոնում, 1195. 10-3

ՓՏԱՆԻՑ ՄԵՋԱԿԱՆԸ

Տարին վերջացավ:
Մենք շատ խնդիրներ չունենք 1911 թվ. ընթացքում և հրապարակում ենք նրանց վրա մեր ընթերցողներին ուշա-
գրություններ:
Մի խնդիր դարձավ տարվա վերջին ամիսներում չափազանց յուզված և կենսաբանական-դաս կաթոլիկոսական խնդիրն էր, որը ստացավ առանձին նշանակություն, շնորհիվ նրա հետ կապ-
ված հասարակական շարժումների և դասակարգային:
Այդ խնդիրը պարզեց մի խոշոր հա-

Քե մեզ, մեր ինքնաճանաչության համար և թե օտար ազգերի նկատա-
ռություն համար կարևոր է, որ հայ ժողովրդի ներկայացուցչությունը կա-
կածի ենթակա չը լինի և կրի ան-
պայման հարգապանություն կրի իր
վրա:

Որքան վշտով և սուգով կը լինի, եթե մարդիկ հաշտ և վստահությամբ չունենան մեր ժողովրդական ընտ-
րելիքների հարգապանությունը:
Մենք մի փոքրիկ ազգ ենք և կա-
րող ենք գրավել և յարգել լինել մեր ազգային առաքինություններով: Մենք կը ցանկանայինք, որ երկրային հա-
մար կարողանանք մեր առաքին չը լի-
նի մեր ժողովրդական ներկայացուց-
չությունը, որ նա վեր լինի մեր մի
թիրիմություններից:

Եւ այն յանկարծ էջմիածնական համալուծար ժողովում պարզվեց այն սուղի իրականությունը, որ մեր ժողովրդական ներկայացուցչությունը խաբարված է և որ ժողովը կազմվել է որոշ անթոյալարելի ազգային շահ-
ների և ճշմարտության, այն է հոգե-
կոր իշխանության մարմինների գոր-
ծառնած ազգային հոգեկորի մեր ժողովի ապօրինի կերպով կազմված բանաձևերի թերազդանքների տակ:

Խաբարված պատգամաւորություն, ներգրված ժողով, անհարգաւոր ժո-
ղովրդական ներկայացուցչություն-
ա-
հայ այն փոխադր, այն գանգընը, որ յայտնագործեց մեզ 1911 թվ. գոր-
հուրի իրականությունը:

Թշուառ է մի ժողովուրդ, եթե նա հաշտվում է այդպիսի արմատական արտաքին հետ և ընտելանում նրանց: Նա ինքն իր համար դատաւիճու է կարգում և մասնավոր անկման ու քայ-
քայման:

Փաստոր տեղի ունեցավ: Դա իրա-
կանություն է: Աղետը կատարվել է:
Բայց մի միջինարություն կայ մեր գիտակցության համար, այն է՝ որ այդ փոխադր, այդ գանգընը, այդ աղետը դեմ բողոքեց ժողովրդի դիմակից մա-
րդ, հանդիսանալով իրեն հասարակա-
կան իր ճիշդ անկաշատ խօսք, իրեն ժո-
ղովրդական շահերի և իրաւունքների շատագույն մի պատգամ:

Հին տարվա հետ թող փոխադր մշտանալ հեռանալ և նոր տարվա համար թողի ժառանգություն հասա-
րակական խղճի մարդը թերազդանքը ժողովրդական բարօրության համար:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵԼԵԿՐԱԳՐԱԿԱՆ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.)
29 դեկտեմբերի

Հոլոթն.—1909 թ. Դեմոկրատիկ անդա-
ներին ընդունող կոմիտեի քաղաք-
ապար Սկոտտը դիմեց համայնքների պա-
լատի նախագահին, յորդորելով նրան հրաժարվել Ռուսաստանի գնալուց և մասնաշրջանով որ առաջիկայ փոխա-
ցելով իրեն չէ հանդիսանում պարա-
մենտական, թեև սկզբից հրաւերը կը-
րում էր զուտ պարամենտական ընտ-
րություն: Սկոտտը ասում է, թե այ-
ցելով իրեն կամենում են աւելի շուտ
ֆինանսական ու քաղաքական գունա-
ւորում տալ, քան պարամենտական:
Քաղաքական գոյն տրվում է ռուսա-
կան կառավարությանը քննադատող
անձանց պարամենտականների թեւը
հանդիմ: Այդպիսով հետ միասին
կողմնակի կերպով քննվելու է նաև
անդադարական երկաթուղային հար-
ցը: Որի առիթով մատարվում է
միութին հաստատուն:

Բյուրեղի հաղորդում է, որ Ռուսաս-
տան այցելելու արդյունք հաւանու-
թիւն է գտել բրիտանական կառավա-
րության կողմից, իրեն բարեկամական
յորաբերությունները ամրացնելու և
փոխադարձ առևտրական կապերը գոր-
ծառնելու մի միջոց:
Արհեստագործական միությունների կենտ-
րոնական կազմը բաժանադրություններ
արդիւնաբերություններ մէջ նկատված լո-
կաւոր (հետ արդեւ արձակել հասա-
կաւոր) 2 բանաւորներին: Լոկաւորա-
ւորի մոտեց կարելի գործաւնալով: Մի
քանի խոշոր գործարաններ փակվեցին:

Դոնիստիան.—Բացվեց ստորոտինգի
նստաշրջանը: Նախագահ ընտրվեց
Բրատկին:

Բոմբէյ.—Անգլիական թագաւորական
գոյգը «Մէդիս» շոգենաւով անցաւ
Եւրոպա:

Բէլգրադ.—Հոգեհանգստից յետոյ
թագաւորի, գահաժառանգի, մինիստր-
ների ներկայութեամբ հողին յանձնվեց
Տօպոլում՝ տոնական դամբարանում
թագաւորի ձմորները ամբարնելու:

Մարդը.—Լրագրերի տակով՝ ծո-
վային գերագոյն գատարանը մահվան
է դատապարտել 7 յեղափոխականե-
րի, իսկ հանրապետական լիբերալ մա-
մուլը պահանջում է ներում:

Վիեննա.—Արքեպիսկոպոս Թրիգլիսի
պալատում հրդեհը փչացրեց շատ սե-
նեակներ: Վնասը շատ մեծ է: Հրդեհը
հանգրվան մինչև Միւնխենից արքեպի-
սկոպոսի դպրոց:

Գ. Պոլսոյ.—Պալատ Կառավարութիւն-
ըր առաջարկեց նիստը կայացնել դրոշ-
մակ Առաջարկութիւն մերժվեց: Սահ-
մանադրութեան 35 յօդուածի քնն-
նութիւնը շարունակվում է:

Նիւ-Յորք.—«Էկլիպսը» ապահովա-
գրական ընկերութեան երկաթեայ նը-
կուղները, ուր գտնվում են մի մի-
լիարդի ակցիաներ և փաստաթղթեր,
անկարելի է մտնել ստացային շաղախ-
ներով: Հազիւ թէ նկուղները բացվեն
մի շարքից առաջ, որովհետև երկաթ-
կայ պատերի փլուզմանց «Էկլիպսը»
շրջակայ տարածութիւնը մաքրված է:

(Լրագրերից)
Դեկտ. 20-ից հետագայում են Զմեւնիս-
յից մայրաքաղաքի թերթերին:
«Էկլիպսը» որ թերթ իշխանութիւնները
սխառնակապեց պարագայում են հայ-
կական շարք, Արաւոյի վայրի հեռագրա-
կան տեղեկութեան համաձայն, Մերսինի
հաւատարմացող տեղի է ունենում հայերի
կողմից մասնաշարան արտագաղթ դեպի
Կիպրոս: Ներկայումս Մերսինում հաւաք-
ված են 15,000 մարդ:

ՌՈՒՆԵՐԸ ԳԱՆՏԻՆԱԿԱՆ ՄԵՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.)
29 դեկտեմբերի

Լիվոյ.—Գալիցիական սէյմի նստաշրջ-
անի առաջին նիստը վերջացաւ բոլոր
նուսական կուսակցութիւնների օքս-
տրակցիայով: Դեմոկրատիկ անդա-
նական ֆրակցիան: Երբ նախագահը կար-
գեց օրակարգը, որից հանկուտ էր ընտ-
րական բարեփոխումն առաջադրել,
նուսական ակումբների ներկայացու-
ցիները պահանջեցին նիստը յետաձգել
ուժ օրով, որպէս զի ընտրողական
բարեփոխումն նկատմամբ համաձայ-
նութիւն կապով: Բոլոր լեւական ձայ-
ներով առաջարկութիւնը մերժվեց, ո-
րից յետոյ ռուս և ուկրաինացի պատ-
գամաւորները կատարեցին համերգ
սարքերին սուլոյցներով, թմբկահարու-
թեամբ, զանազան բացազանչութիւն-
ներով: Դիմաւորային աղմուկի մէջ նի-
ստը շարունակվեց: Ձը նայած աղմու-
կին, լեւ պատգամաւորները ոտի կանգ-
նած ջուլաբեկներին առաջարկված օրի-
նագծերը և ընդունեցին: Դեմոկրատիկ
Գալիցիա-նուսական ժողովրդի անու-
նից վճարականապէս բողոքեց իշխանու-
թիւնների գործը դրած ճշմարտների դէմ:
Լանդմարշալ Բագինի ձառեց յետոյ,
որով և բացվեց սէյմի նիստը, փոխա-
րք Բոբրինսկին ռուսներին արտասա-
նած ձառի մէջ յոյս յայտնեց, թէ աղ-
գային-քաղաքական միջադէպերը սէյ-
մում չեն արգելում յուժեղ դպրոցա-
կան հարցերը, որովհետև երկու աղ-
գերն էլ գործունէութեան ընդարձակ
ապարէզ ունեն, modus vivendi-ն
լեւերի և ռուսների միջև համապա-
տասխան է երկու կողմերի շահերին
հուսադրապէս: Ուկրաինացի Լէվիցկին
յայտնեց, որ ռուսները չեն հանգստա-
նայ, մինչև որ արգարացի ընտրողա-
կան իրաւունք սէյմում չը ստանան:
Պետերբուրգից ստաշարից նիստը յե-
տաձգել, սակայն մերժվեց: Այն ժա-
մանակ ուկրաինացիները սկսեցին աղմու-
կայի օքստրալիցիան: Հին ռուսական
կուսակցութիւնը, ռուսաստիւները և
նուսները հանգիստ մնացին: Իրացու-
ցիչ աղմուկի մէջ սէյմը վերջացրեց
օրակարգի 45 օրինաւորների քննութիւնը:

Վիեննա.—Գալիցիական սէյմի բացման
նախօրեական սէյմի և ընկալաւորի լեւ

պատգամաւորները խորհրդակցեցին Լիւ-
վոյում մայրօրաների հետ համաձայնու-
թիւն կապելու մասին: Ընդունվեց Կո-
րիտակի ընտանքը, որով ժողովը
նախագահը և սէյմի կօրսի պրեզիդե-
նտը միջոցներ են ձեռք առնելու հա-
մաձայնութիւն մշակելու ի շահ երկու
ժողովուրդների խաղաղ կենակցութեան:
Բանաձէին ընդդիմադրողները նարոյզ-
ցնեցին և Արեւելեան Գալիցիայի խոշոր
հողատէրերի լեւական խմբակը:

ԿԱՐԻՆԵՍԻ ՓՈԹՈՒՆՈՒԹԻՒՆ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.)
29 դեկտեմբերի

Պարիզ.—Կարինէտը ամբողջ կազմով
հրաժարական տուեց:
Երեկոյան ժամը 7-ին, երբ մի-
նիստները խորհրդակցութեան դու-
մարվեցին, թուում էր, թէ ճշմարտը մօ-
տենում է իր վախճանին: Բայց երբ
Բագինը հրաժարվեց ժողովին մինիստրի
պորտֆէլից, իսկ Էկլիպսին սկսեց առա-
տանել, դրուժիւնը նորից փոխվեց:
Կայծ երբ տեսաւ, որ ստուգում են իր
չանքերը: Պալատի արտաքին գոր-
ծերի մինիստր և ժողակալ Ժերմինէին
կամ Բագինին ծովային մինիստր դարձ-
նելու, եկաւ այն եզրակացութեան,
թէ այլևս անհնարին է բանակցութեան
վարքը: Կարինէտի անդամները համա-
ձայնեցին Կայսրի հետ և միաբերան ո-
րոշեցին հրաժարական տալ: Կայսր
ժամը 9-ին երեկոյան եկաւ Ելիսեան
պալատը տեղեկացնելու: Փալիէրին
վճել մասին և վաղը կը ներկայացնէ
հրաժարականի խնդրագիրը:

Կարինէտի հրաժարականը բացատր-
վում է գլխաւորապէս դեկտ. 28-ին
մինիստրների խորհրդի նիստում Դե-
կտեմբերի արտասանած ճառով: Դեկտեմբեր
համաձայնեց ընդունել արտաքին գոր-
ծերի մինիստրի պորտֆէլլը ժողովին
մինիստրի յուսմով յաջորդ ունենալու
պայմանով միայն: Կայսր յայտնեց, թէ
իրան չաջողվեց աշխատակից գտնել,
որովհետև նրա շուրջը գործադուր
լենկեց: Մէջ ու կէս ժամ մինիստրա-
կան խորհրդակցութիւնից յետոյ ան-
հրաժեշտ դարձաւ, որ Կարինէտը հրա-
ժարվի:

Երկու ժամ խորհուրդ յետոյ մի-
նիստները դիմեցին Ելիսեան պալատը:
Կայսր Ժալիէրին յանձնեց Կարինէտի
հրաժարականի խնդրագիրը:

196 ձայնով ընդգէմ 19-ի դեւ-Բօստոն
վերստին ընտրվեց սենատի նախագահ:
Փալիէրին յանձնված համաձայն մէջ
Կայսր մասնաշարան է, թէ կառավարու-
թիւնը համերաշխ է հանրապետական
մեծամասնութեան հետ, և յայտնում է,
որ Կարինէտի աւարտած գործը, որ
ընդունվեց պալատից, այժմ գտնվում
է սենատում: Համաձայնութիւններին
վերաբերեալ բոլոր որոշումները կարի-
նէտի անդամները ընդունել են միա-
ձայն: Վերջը Կայսր ասում է, թէ իր
պարտականութիւնը համարեց հետաւել
պալատից (...հետագայից յայտնեց աղա-
ւաղված է) կարճ ժամանակամիջոցում
բոլոր մինիստրների ստորագրութեամբ
—բացի դէ-Սէվիլը—ստացաւ մի նամակ,
որի մէջ յայտարարվում էր Կարինէտի
համար լաւագուրդեան, բարձրացնելու
Փրանսիայի արքանապատուութիւնը և
մեծութիւնը:

Փալիէրը խորհրդակցեց ճշմարտմի
մասին սենատի նախագահ դեւ-Բօստո-
նի հետ և դեկտ. 31-ին իր Բօստ է
կանչելու Լէօն Բուրժուային:

ՀԵՄԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հնո. Գործ.)
29 դեկտեմբերի

Զիժու.—Տեղական շինական լրա-
գիրների տեղեկութիւնները համաձայն
յեղափոխական կառավարելիք ռազմա-
միջոցների բացառականութեան պատճա-
ռով Գալիցիայի ուղարկել մի օֆիցերի նոր
հրապարակում

◆ Եօթեւի պրեզիաները.—1900 թվա-
կանից սկսած, ամեն տարի, Մանդևան պրե-
զիանից առաջ, Ստոկհոլմում պրեզիանից
առաջին նախարար շվեդների չափաբեւեւ Ա-
ֆրեդ Եօթեւը՝ ամենաաչքի ընկնող աշխա-
տութեան համար գիտութեան ու գրական
նորոթեան մէջ, այլեւ հաստատուելու համար
վիշտորոշողական խաղաղութեան զաղա-
վարը:

